

64.

a/4770

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Resztelmes Urunk!

Hazánk mezőgazdaságának rég idők óta egyik nagyon számottevő és fontos termelési ágát képezi a dohánytermelés. Fontos nemcsak azért, mert az államháztartásnak egyik igen lényeges jövedelmi forrásául szolgál, nem csak azért, mert a gazdák és munkások nagy tömegének ad foglalkozást, s ezen a réven kenyeret, hanem fontos annyiból is, mert a dohány a gabona féléknek egyik legjobb előveteményét képezvén, igen jól beilleszthető a vetőforgóba, s mint olyan kapás növény, mely feltétlenül a leggondosabb és legalaposabb megmunkálást igényeli, nagy mértékben hozzájárul a talaj jókarban tartásához, ami nemzetgazdasági szempontból szintén nem megvetendő haszon az országra. Mindezen okokból kifolyólag a dohánytermelés fejlesztése méltán érdemli meg egyrészt a kormányzat legnagyobb figyelmét, másrészt a termelő mezőgazdák azon törekvését, hogy ezen termelési ágak jövedelmezősége úgy a kincstár, valamint a saját jól felfogott érdekükben minél inkább fokoztassék. — Tehát most, amidőn e tárgyban az Arad-, Békés- és Csanádvármegyei gazdasági Egyesületek nevében üdvösnök vélt javaslatainkat Nagyméltóságod elé terjeszteni hátorkodunk, tesszük ezt azon tiszteletteljes kérésünk mellett, hogy ezen javaslatokat ne méltóztassék pusztán a gazdák érdekében levőknek tekinteni, miután meggyőződésünk szerint ezek nem kizárólag csak a termelők érdekeinek előmozdítását célozzák, hanem éppen oly mértékben a dohányjövedék jövedelmének fokozását is involválják.

A statisztikai adatok szerint a magyar dohány jövedék évente csaknem kétannyi értékű külföldi dohányt gyárt fel, mint amennyit a hazai termésű dohányból felhasznál, minek folytán a dohánygyártmányok értékének tulnyomó része a külföldi termelők zsebébe vándorol.

Nagyon jól tudjuk, hogy a fogyasztók igényeit — amit szintén nem szabad figyelmen kívül hagyni — kizárólag hazai termésű dohány anyaggal kielégíteni nem lehet, de tagadhatatlan ezzel szemben az is, hogy a külföldről drága pénzen behozott dohányanyagok tetemes részét ugyanolyan minőségben nálunk is képesek volnának a termelők előállítani, s ezen a réven hazai dohány termelőinknek jövedelmét nem kis mértékben fokozhatnánk, miután ily módon a jelenleg külföldre vándorló pénzösszegnek tetemes része az ő erszényokbe tolyna be. De másrészt a dohányjövedék jövedelme se volna csökkenésnek kitéve ez által, a fogyasztók pedig határozottan nyernének vele, mert hazai dohánytermelőink a nyersanyagot mindenesetre a külföldieknél olcsóbban volnának képesek előállítani, minek folytán ennek arányában a jövedék is olcsóbban bocsáthatná a feldolgozott dohánytermékeket a fogyasztók rendelkezésére.

Mindezekből világosan kitűnik, hogy a dohánytermelés fejlesztése tulajdonképpen nemzeti feladat, mely a termelők, a fogyasztók és kincstár érdekeit egyaránt van hivatva szolgálni, s ennek dacára sajnálattal kell konsztatálnunk, miszerint a dohányjövedék hazai dohánytermelésünk fejlesztése érdekében vajmi keveset tesz, amennyiben kísérletezéseket egyes termelőkkel végeztet ugyan, de ezen kísérleti dohányanyagoknak az osztályozására a beváltásnál semmi különös gondot sem fordít, de a jelenleg fennálló beváltási szabályzatok keretén belül nem is áll

ez módjában. S hogy ennek dacára mégis évről-évre szaporodik a dohánytermelési engedélyért folyamodók száma, ezen körülmény által ne méltóztassék Nagyméltóságodnak magát félrevezettetni, miután ezen új folyamodóknak tulnyomó részét oly gazdák teszik ki, akik részint még e téren személyes tapasztalokkal nem rendelkeznek, részint pedig a durvább dohányt szolgáltató vidékeken gazdálkodnak, melynek művelési és kezelési költségei kevesebb forgó tőkét igényelnek s melynek előállítására, művelése is kevesebb gonddal és fáradsággal jár, minek folytán ezek a termelők számításukat a jelenlegi dohánybeváltási árak mellett is megtalálják, viszont azonban ezzel szemben a lelkiismeretesebb és ambiciózusabb gazdák azon törekvésért, hogy jobb dohányt termeljenek, a jelenlegi beváltási szabályzatok és árak mellett megjutalmazni nem lehet, amely körülmény a dohánytermelés minőségi fejlesztésére természetesen nagyon békítőlag hat, miután ennek következtében megszűnik a termelőknél a jobb dohány előállítására irányuló törekvés ösztöne.

S hogy a már évek óta dohánytermelést üző gazdák mindezek dacára ragaszkodnak ezen művelési ág folytatásához, ezt ne méltóztassék a dohánytermelés jövedelmezőségének, hanem inkább azonkörülménynek tulajdonítani, hogy a termelők a dohánytermelés céljából tett befektetéseiket más termelési ágra való áttérés által értékesíteni nem lennének képesek.

Nem mulaszthatjuk el ugyanezen alkalommal, s a tentebb előadottakkal kapcsolatosan azon általánosságban hangoztatott vélemény ellen sikra szállani, illetve annak magyarázatát adni, hogy a termelt dohány minősége az országban hanyatlik. — Ezen állítással szemben konstatálhatjuk, hogy azon vidékeken, melyeken hajdan a jó dohány termelt és amelyek a dohánytermelésre alkalmasak, a kultúra emelkedésével a dohány minősége is javult, s ha visszatekintünk csak egy emberöltő előtti időkre és összehasonlítjuk a termelésnél az akkori és a mostani állapotokat, látni fogjuk a legprimitív rendszerrel szemben az intenzitásnak oly magas fokát, melynek hatását ilyen általánosan hangoztatott véleménynyel lerombolni nem lehet és ha van ennek a véleménynek mégis némi jogosultsága, azt csak azon körülményben kereshetjük, hogy a dohány minőség hanyatlását feltűnítő időszakban amilyen nagyarányú volt a termelésnél, részint a gazdálkodás általános fejlődése, részint pedig a dohányjövedék által a termelőkre reá utalt és azok részéről nagy áldozatokat igénylő investíciók folytán a fejlődés, annyira meg sem mozdult a dohánybeváltásnál és a beváltott dohány kezelésénél az előre törekvés, ugyannyira, hogy mindaz az eredmény, amit a termelés fejlődése felmutatott, ellensúlyozva lett azon intézkedések által, amelyek a beváltás és a további kezelésnél irányadóak voltak. Azaz tehát más szóval a dohány minőség látszólagos süllyedésének oka nem a termelés hanyatlásában, hanem részint a dohánybeváltási szabályzatokban foglalt irányadó határozmányok merevségében, részint a dohánynak a beváltás utáni kezelésében keresendő.

Mert a termelt dohánynak a beváltásra való előkészítése oly határozmányok által korlátoztatik, melyek a viszonyokhoz, a dohány tulajdonságaihoz egyáltalán nem simulnak, s mert a dohány a beváltás után nem részesül a megfelelő, okszerű kezelésben.

Az általunk érdekelt vármegyék viszonyaihoz képest csakis a szivarminőség és annak osztályait véve alapul, itt mindjárt találkozunk oly határozmányokkal, melyek a szivarminőségű dohány tulajdonságaival össze nem egyeztethetők. Az egyes osztályok oly vegyes és egymástól teljesen eltérő tulajdonságú dohányokat foglalnak magukban, hogy a csomózásnál a gazdának tájékoztatást egyáltalán nem nyújtanak. — Szerény nézetünk szerint az eddigi osztályozási határozmányok csakis oly vidékek termelésére vonatkozhatnak, melyek inkább csak vágó, mint gyártási anyagot termelnek, ellenben ott, ahol szivarboríték és szivarburoknak való anyag terem, ott a további osztályok már ezen minőségnek megfelelőleg volnának megállapítandók, mert véleményünk szerint nem lehet a termelést a mereven felállított osztályozási határozmányokba beszorítani, hanem az osztályozási határozmányokat kell a termelés különféleségéhez alkalmazni, ez pedig csak az által lenne elérhető, ha az egy minőséget termő vidékek részére külön-külön azoknak meg-

felelő osztályozási határozmányok alkottatnának. — És ez az intézkedés a jövedéknek is érdekét képezi, mert annak sem lehet más célja, mint hogy a termelők által előállított anyag a jövedék hasznának a szem előtt tartásával a valóságos értékének megfelelő árban váltassék be, de érdeke ez a jövedéknek különösen azért is, mert a különböző tulajdonságu dohányoknak az összekeverése azonfelül, hogy — mint később az átvett dohány kezelésénél fogjuk előadni — a megromlási percentet nagyon növeli, másrészt annak a kezelését is nagyon nehezíti, s a tökéletes kihasználását is hátráltatja.

A dohánynak a beváltás után a jövedéki hivatal raktárában leendő további, okszerű kezelése szerény véleményünk szerint nem lehetséges már csak azért sem, mert a dohányjövedék nem rendelkezik a kezeléséhez szükséges elegendő és megfelelő tágas, fedett helyiségekkel.

Innen van az, hogy az elfogulatlan megfigyelő a fejlődés még nagymérvű stagnálását kénytelen konstatálni az átvett dohány további kezelésénél, hol az évtizedek és annak megfigyelései, tapasztalatai nyomtalanul tűntek el, ugyanaz a primitív kezelés, amint volt 40 év előtt. Az osztályok szerinti dohányok máglyába rakatnak, s annak felmelegedési hőfoka egy a máglyába dugott tenyőfa lapocka átvett melegéből ítéltetik meg, holott az elmaradottsággal vádolt gazdák már a sokkal kevésbé kényes zöld takarmány összerakásánál és erjesztésénél is a burkolt hőmérőt alkalmazzák és annak szükségét beismerik, — hát már most mennyivel inkább szükségesnek látszik ez a pontos megfigyelés a dohánynál, ahol egy fok túlmelegedés az egész anyagnak a tönkretételét, vagy legalább is a használhatóságának nagymérvű devalvációját eredményezi és itt kíván különös megfigyelést az osztályozási határozmányoknak a hiányossága, mert a különböző tulajdonságu dohányoknak a melegedési hajlandósága is különböző. Például a bent szárított, gyártási anyagot nyújtó tartalmaz de kissé rongyolt anyalevél, valamint a szintén zsiros felületű hegylevél puhasága és lapulékonytsága folytán a levegőt magából csaknem teljesen kiszorítva, sokkal hamarabb melegszik fel, mint az ugyanazon osztályba sorozott és ennek folytán ugyanazon bányába berakott, kint szárított, érdes aljevél, aminek feltétlen következése egyik vagy másik minőségnek a tönkre menetele.

Az sem helyeselhető, hogy elegendő raktárak hiányában a III. osztály egy része és a kihányás nyersen, a szabad ég alatt gyékényekkel letakarva rakatják össze és ott kezelik, ahol az időjárás közvetlen behatásának kitéve, annak szabályszerű erjesztése és a bánya felmelegedésének a szabályozása teljesen lehetetlen s ez a körülmény sendszerint a dohánynak teljes megromlását szokta eredményezni. Nem különben hátrányos dolognak tartjuk azt is, hogy egy-egy beváltó állomáson 50—60 ezer métermázsa dohány halmoztatik össze, mely óriási tömegnek a kezelése szabályszerű nem lehet. Mindezen hiányok pedig a termelési számla terhére iratnak, s a termelés jövedelmezőségnek tetemes csökkentését involválják. És ezen hiányokon mi szerény véleményünk szerint pusztán a dohányosztályok árának emelésével nem gondolunk segíthetni, mert tapasztalatunk szerint minél magasabb egy-egy osztály ára, annál kevesebb lesz abba az osztályba besorozva, s így a beváltásnál a szivarminőség hiányát nem a termelés hanyatlásában, hanem a szivar magas árában kell keresni, mert amióta a három szivarosztály egy osztályba vonatott össze és annak ára emeltetett, azóta szűnt meg a szivar minőség, azóta az azelőtti II-od és III-ad szivar a válogatott osztályba jutott, a régi válogatott pedig kapta az I-ső osztályt és így tovább ugyannyira, hogy a II-od és III-ad osztályok minősége az osztályok összevonása és a magasabb osztályok árának a felemelése óta 50%-kal javult a jövedék javára.

Mindezekből önként következik, hogy a dohánytermelés és helyes kezelésnek első feltetele, hogy a különböző tulajdonsággal bíró dohányok osztályozása a dohány tulajdonságainak a tekintetbe vételével akként állapittassék meg, hogy az a további kezelésnél is a lehető legkedvezőbb eredményt biztosítsa.

Az előadottak alapján a dohánytermelés fejlesztését, annak minőségi javítását, s jövedelmezőségének ugy a kincstár, valamint a termelők érdekében való

emelését célzó javaslatainkat a következőkben bátorkodunk Nagyméltóságod elé terjeszteni:

1. Szükségesnek tartjuk általánosságban a beváltási szabályzatok módosítását, a dohányáraknak méltányos emelését, s az egyes osztályoknak a beváltási szabályzatban használt, relativ értelmű jelzők mellőzésével, a dohány belső tartalmán és minőségén alapuló és oly módon való körülírását, hogy az a termelőknek már a csomózásnál biztos tájékoztatóul szolgálhasson és szükségesnek tartjuk, hogy az ország különböző fekvésű, eltérő talaj-, éghajlati stb. viszonyokkal bíró és eltérő tulajdonságokkal felruházott dohányt termő vidékein, ennek megfelelőleg külön-külön beváltási szabályzatok és határozmányok állapittassanak meg.

2. Szükségesnek tartjuk a dohánybeváltásnál a jelenlegi polgári biztosi intézmény megszüntetésével egy vegye: bizottságnak az alkalmazását, mely elméletileg és gyakorlatilag szakképzett dohányjövédéki tisztviselőkkel és gazda-szakértőkkel állana, akik közül az utóbbiak az illetékes vármegyei gazdasági egyesületek előterjesztése alapján lennének delegálandók

3. Szükségesnek tartjuk a dohánynak a beváltásával és a beváltás utáni kezelésével megbízott tisztviselőknek ugy elméletileg, mint gyakorlatilag való szakszerű kiképzését s a szabályszerű kezeléshez okvetlen megkivántató, elegendő tágas és fedett raktárhelyiségeknek az előállítását.

4. Szükségesnek tartjuk, hogy a dohánytermelés terén végeztetett kísérletek eredményei a beváltásnál kellő figyelemben és méltánylásban részesíttessenek, miután ezektől eredményeket csakis így várhatunk.

Ami pedig az általunk képviselt három vármegyében magát a dohány osztályozását illeti, mi a jelenlegi osztályokon kívül még a következő osztályok felállítását tartanánk kívánatosnak:

Szivarboríték minőséget legalább két osztályt tartunk szükségesnek, mert az egyetlen osztály mellett csakis a legkiválóbb szivar minőség sorozható be és nem tartjuk méltányosnak, hogy a jó, de még nem kiváló minőség a válogatott osztályba redukáltassék. Szükségesnek tartanánk továbbá a szivarboríték osztály határozmányai közül az „*egyenletes szép színű*“ kifejezésnek a kihagyását, miután szerény véleményünk szerint a nyers dohány egyenletes szép színű nem lehet, s főleg ennek tulajdonítható, hogy az idén a battonyai körzetben jóformán semmi szivardohány nem lett beváltva.

A közönséges levelek válogatott és további osztályai fenntartása mellett az első osztálynak egy alosztálya volna meghatározandó, amely alosztályba tartoznék a kevésbé sérült, de tartalmas anyalevél és a jó minőségű, sérületlen, érett hegylevél, miután tényleg a kevésbé sérült anyalevél és a jó minőségű érett, sérületlen hegylevél még mindig sokkal értékesebb anyag, hogysem a második osztályba volna sorozható, amelytől elütő tulajdonságai miatt, így külön osztályban, annak főleg a további kezelése sokkal szabatosabban és eredményesebben lenne eszközölhető.

Kivánalmainkat ezekben összefoglalva bátorkodunk Nagyméltóságod elé terjeszteni azon tiszteletteljes kérésünk mellett, hogy azokat nagybecsű figyelmére méltatva, beható tanulmányozás tárgyává tétetni, s hazánk javára megvalósítani méltóztatnék.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte nagyrabecsülésünk nyilvánítását, minek utána maradunk

mély tisztelettel:

az Arad-, Békés- és Csanádvármegyei Gazdasági Egyesületek nevében:

Nagyméltóságodnak alázatos szolgái:

LAEHNE HUGÓ,
jegyző.

Dⁿ BALLAGI GÉZA.

VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ,
elnök.

Igen tisztelt országgyűlési Képviselő Úr !

A dohány monopolium behozatalával egyidőben a magyar gazdaközönségnek azon általános panasza, miszerint a termelt dohány beváltásánál a gazdák a dohányjövedék részéről korántsem részesülnek olyan elbánásban, mint a minőt a dohánytermelésre fordított kiváló gond, s lelkiismeretes, fáradtságos munka és e mellett jelentékeny pénzáldozatok arányában, a méltányosság szempontjából joggal elvárhatnának, miután a jelenlegi dohánybeváltási szabályzatokban foglalt határozmányok merevsége folytán a lelkiismeretes és ambiciózus gazdák azon törekvését, hogy minél jobb minőségű dohányt állítsanak elő, a dohányjövedék részéről nem lesz kellőleg megjutalmazva.-

Teljes tudatában azon kétségkívül igen fontos köz- és mezőgazdasági érdekeknek, melyek a dohány - hazánk egyik legfontosabb kereskedelmi, kultur növénye - termelésének fejlődéséhez fűződnek, egyesületünk a Békés- és Csanád vármegyei Gazdasági Egyesületekkel egyértelműleg egy a nagyméltóságú Pénzügyminiszter Úrhoz intézett memorandumot dolgozott ki e tárgyban, mely a gazdaközönség sérelmeinek részletes felsorolása mellett azoknak az orvoslási módózatokra mutat rá, s a melyet másolatban ide csatolva, azon tiszteletteljes kérésünk mellett van szerencsénk megküldeni, miszerint tekintettel ezen szóban forgó ügy nagy fontosságára, a memorandumban kifejtett kívánalmainkat figyelemre méltatni, s amennyiben azokat helyeselni kegyeskedne, azoknak kieszközlése érdekében a pénzügyi tárca költségvetése tárgyalása alkalmával, az országgyűlésen szót emelni és hatós befolyását az illetékes helyen érvényesíteni méltóztassék.-

Azon reményben, miszerint fentebbi kérésünk az

Igen tisztelt Képviselő úrnál kelendő méltánylásra és meghallgatásra
fog találni, maradunk őszinte nagyrabecsülésünk kijelentése mellett

Arad, 1902. február hó 3.

Kitűné tisztelettel

az ARADVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET nevében:

Tasárthy János
ország. képviselő

Herényi János
titkár.

Sachnagó János
igazgató.

Dear Sir,

I have

the pleasure to

inform you

that

Yours faithfully

[Signature]

Magyarország

Dr. Jankócs János

Magyarország

BUDAPEST

omlékírás

Magyarország

Nagyméltóságú

Dr. Lukács László

válóságos belső titkos tanácsos, m. kir. Pénzügyminiszter Úrhoz

BUDAPESTEN

az Arad-, Békés- és Csanádvármegyei
Gazdasági Egyesületek együttes igaz-
gató választmányának

e m l é k i r a t a

a dohánybeváltási sza-
bályzatok módosítása és
a dohánybeváltási árak
megállapítása tárgyában.

1902.

